

Nr 626

Av herrar **Wachtmeister** och **Nilsson** i Svalöv, om visst anslag till kronhjortskommittén i Skåne.

Frågan om kronhjortens skadegörelse, särskilt på den planterade granen i Skåne, har länge varit aktuell, och frågan om stammens vara eller icke vara har i flera sammanhang varit uppe till debatt. Försök ha visserligen gjorts att överföra en del av den skånska stammen till mindre känsliga områden på Halle- och Hunneberg för att där få fram en ny vild stam, men det är ännu icke möjligt att taga ställning till resultatet av dessa försök.

Det har också varit uppenbart, att en del av de större jordägare i Skåne, som hyser stammar av kronhjort, i det längsta varit benägna att för hjortens bevarande tåla betydande skadegörelse. Häruti håller tydligt en förändring på att ske, och ett flertal av de berörda jordägarna anser sig numera ej längre i stånd att bära dessa skador.

Skadegörelsen tar sig i första hand uttryck i bitskador på gran, vilka i svårare fall leda till allvarliga sekundära rötskador. Skador på lövträdsbark förekomma också men i mindre skala. Kronhjortens skadegörelse på jordbruket är långt mindre, ehuru lokala skador, t. ex. på rotfruktsstukor, förekomma. De klagomål som framför allt från skogsägarhåll framförts äro utan tvekan högst berättigade. En rad olika uppskattningar som utförts oberoende av varandra synas ge vid handen att skadorna per hjort och år ligga omkring 1 000 kronor. Det är uppenbart, att man icke kan begära, att den enskilde skogsägaren i det allmännas intresse skall tåla en skadegörelse av denna omfattning. Beroende på hur man uppskattar hjortstammens storlek uppgå skadorna sammanlagt till 100 000 à 150 000 kronor.

Ehuru klagomål över omfattande skadegörelse, framför allt i grankulturer, förekommit under lång tid, ha veterligen inom Sverige inga mera allvarliga försök gjorts att förebygga skador. På olika håll på kontinenten ha emellertid omfattande försök i denna riktning utförts, delvis med lovande resultat. Det synes vara av största vikt att sådan försöksverksamhet kommer i gång även i vårt land, varvid medverkan kan erhållas från den samarbetskommitté, kronhjortskommittén, som organiserats efter samråd mellan Skånska jägarsällskapet och Skånes naturskyddsförening.

Kommittén, som bildades när det började bli uppenbart att frågan om kronhjortens bevarande som ett vilt djur inom det skånska området skulle komma att bli verkligt brännande, har fått till uppgift att genom initiativ inom bredaste möjliga ram söka främja jägarnas, naturskyddets och vetenskapens in-

tressen. Efter en del förberedande arbete kunde kommittén träda i verksamhet under 1959 och har sedan dess försökt att genom propaganda och olika kontakter väcka intresse för en lösning av kronhjortsproblemet under hänsynstagande till alla de många intressen, ekonomiska, kulturella och naturskyddsmässiga som här äro inblandade. Vid zoologiska institutionen i Lund är man sysselsatt med en utredning av den skånska kronhjortens biologi och relationer till andra stammar.

Kronhjort förekommer för närvarande inom mindre delar av Skåne. Huvuddelen av beståndet är uppdelad på två områden, ett västligt, i första hand omfattande godsens Skabersjö, Börringe, Slätteröd, Björnstorp och Häckeberga, och ett östligt, som från Vombsjön sträcker sig ett stycke nedåt Fyledalen och inom vilket Vombs Fure och Sövdeborg hyser de flesta djuren. Dessutom finnas mindre, fasta stammar i Andrarumsområdet och i markerna norr och nordost om Ringsjön. Enstaka strövande djur påträffas särskilt vintertid utanför dessa områden.

Exakta uppgifter om stammens storlek föreligga ej. Kronhjortskommittén, som under våren 1960 efter anmodan från länsstyrelsen i Malmöhus län gjort ett försök till uppskattning, har kommit fram till en siffra om högst 150 djur. Uppgifter från jordägare i samband med ansökan om licens för jakt under särskild jakttid ha gjort gällande, att beståndets storlek skulle ligga över 200 djur.

Under åren 1957—1959 nedlades under särskild jakttid resp. 61, 42 och 40 djur, vartill kommer avgång under allmän jakttid, genom olyckor osv. med kanske ett 10-tal djur per år. Hösten 1960 fälldes under särskild jakttid i Malmöhus och Kristianstads län tillsammans 57 kronhjortar (18 hjortar, 23 hindar och 16 kalvar); tillsammans med avgången under den allmänna jakttiden m. m. torde totala antalet avgångna djur få uppskattas till 65 detta år. Beskattningen är således mycket hård, och det synes ovissst, huru länge stammen kan tåla den.

Om man från ovan angivna maximi- resp. minimisiffror beträffande stammens storlek drager årets beräknade avskjutning, skulle den nu befintliga stammen, beroende på vilken beräkningsgrund som anses vara den riktigaste, uppgå till mellan 90 och 150 djur. För närvarande göres ett försök att i samarbete mellan Lunds universitets zoologiska institution och berörda markägare anordna en samtidig inventering på spårnö över hela det aktuella området.

Om hänsyn skulle tagas enbart till rent ekonomiska skäl, vore kronhjortsfrågan förvisso lätt att lösa genom hjortens totala utrotning. Till förmån för hjortens bevarande talar emellertid bl. a. följande skäl:

- a) *Den zoologiska vetenskapliga synpunkten:* Den skånska kronhjorten är den sista resten av det bestånd, på vilket Linné grundade sin beskrivning av arten.
- b) *Naturskyddssynpunkten:* Kronhjortens värde som naturskyddsobjekt framgår redan av dess historiska anknytning till Linné och dess karaktär av

restbestånd. Det är vidare klart, att kronhjorten är en ej oviktig del av vårt kulturarv och att ett utrotande av kortsiktiga ekonomiska skäl därför knappast vore försvarbart.

Det måste erinras om att denna fråga ej får ses endast från nationella synpunkter, utan att den har en nästan viktigare internationell aspekt. Inte minst i samband med den hastiga politiska omdaning i Asien och Afrika och den starka exploateringen i Sydamerika hotas en mycket stor del av världens större däggdjur av undergång. Det är oviss, om många av de nya staternas regeringar ha intresse och resurser nog att motverka de starka nedbrytande inflytanden, som sträva att förstöra dessa rester av naturliga tillgångar. Det internationella naturskyddet strävar att rädda vad som räddas kan, och det skulle från dess synpunkt vara synnerligen olyckligt, om ett västeuropeiskt land som vårt med våra anspråk på att betraktas som ett kulturland och ett föregångsland inom internationellt hjälparbete skulle förklara sig ur stånd att behålla en hjortstam, som åsamkar skador om ca 150 000 kronor årligen.

- c) *Skadesynpunkten:* På lång sikt kan i varje fall större delen av det skånska kronhjortsområdet icke bära en så intensiv grankultur som den nuvarande; större eller mindre inblandning av lövskog måste förr eller senare tillgripas för att få bukt med markens rötbenägenhet. Erfarenheter från kontinenten bestyrka, att skadegörelsen i blandbestånd eller där lövträd över huvud taget finnas är mindre. Framtida skogsodlingsmetoder kunna eventuellt utformas på ett sådant sätt, att hjortens skadegörelse minskas. Om alltså skadorna i dag äro svåra, är det ingalunda säkert, att de i framtiden komma att bli det, varför det finnes skäl varna för åtgärder i hastigt mod.

På grund av den återstående kronhjortstammens ringa storlek är det av största vikt, att åtgärder för dess bevarande vidtagas utan dröjsmål. Att avvakta slutförandet av 1949 års jaktutrednings arbete kan icke vara lämpligt, då denna utredning har att syssla med en mångfald problem av ytterst invecklad natur. Detta utgör emellertid icke något hinder för kronhjortsfrågans hänskjutande till samma utredning, enär hjortfrågan torde vara av så pass enkel natur att den kan lösas för sig. En stor del av jaktutredningens material torde direkt kunna användas för en specialutredning rörande kronhjorten.

Försöksverksamhet med förebyggande åtgärder ligger däremot knappast inom ramen för jaktutredningens arbetsuppgifter. Här torde kronhjortskommittén, som äger eller till sig kan adjungera behövligen sakkunskap, vara bäst lämpad, och kommittén är också beredd åtaga sig ledningen av denna verksamhet. Igångsättande av skadeförebyggande försök är även detta av högsta angelägenhetsgrad.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen ville besluta att till 1949 års jaktutredning uppdraga att med skyndsamt utreda kronhjortsproblemet under hänsynstagande till alla legitima intressen, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att kronhjortskommittén i Skåne för skadeförebyggande försöksverksamhet för budgetåret 1961/62 tilldelas ett anslag av 10 000 kronor att utgå ur de medel i jaktvårdsfonden som för dylika ändamål stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Stockholm den 26 januari 1961

Hans Wachtmeister

Eric Nilsson
i Svalöv
